

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 21. šte., „Slov. Gospodarja“.

L. 1884.

22. maja.

Štev. 101.

Slovenska predavanja o konje- in govedorejstvu.

Slavno konjerejsko društvo je tudi Slovencem prijazno. To kaže tudi sledeče. Sklenilo je namreč v porazumljenji z načelniki živinorejskih okolišev ob priliki letošnjega premiranja bikov in licenciranja prirediti predavanja ali poučevanja o konje- in govedorejstvu za spodnji Štajer tudi v slovenskem jeziku. Ta sklep je vse hvale vreden in bode pri vseh Slovencih radostno sprejet. Posrečilo pa se je dotičnim gospodom tudi v to svrhu slovenščine dobro večjega moža pridobiti. To je g. Davorin Jelovšek, deželni živinozdravnik.

Ta gospod bode torej slovenski poučevalni govor imel o konje- in govedorejstvu:

Dne 27. maja t. l. predpoldnem ob 10. uri v Šmarijah, 28. maja ob 12. uri pri sv. Frančišku na Stražah, v Gornje-grajskem okraji, 29. maja ob 12. uri v Kapli (pri Piklnu), 30. maja ob 10. uri v Žavci.

Samo o konjerejstvu bode pa razlagal se vé slovenski:

Dne 21. maja ob 10. uri predpoldnem pri sv. Lenartu v Slov. goricah, 26. maja ob 10. uri predpoldnem v Račah, 31. maja ob 10. uri predpoldnem v Brežicah, 1. junija ob 2. uri popoldne v Ormoži, 2. junija ob 9. uri predpoldnem v Ljutomeru.

Bodi slavnemu vodstvu vrlega konjerejskega društva izrečena vrla zahvala. Dostavimo željo, naj pride mnogo slovenskih gospodarjev poslušat slovensko poučevalno predavanje kot strokovnjaka dobro poznanega živinozdravnika g. Jelovškega. Nedavno mu je okr. zastop v Neumarktu na gornjem Štajerskem priznal 100 fl. letne podpore samo da izvrstnega gospoda ohrani okraju več let.

Dr. L. G.

0 poroštvo in poroštvenih napakah pri konjih.

II. S temi paragrafi hoče državni zakon to povedati, kar si naj lastniki živine o živinski trgovini prav dobro preudarijo in zapomnijo. K §§. 922 in 923: Je dvojno poroštvo, postavno in pogojeno. V dveh sledečih paragrafi so primerljivi navedeni, v katerih postava poroštvo prevzame in kako dolgo trpi, t. j. tam je tudi poroštveni čas ali obrok natanko na-

znanjen. Kupec si more pa tudi izgovoriti, on si more čas tudi določiti, v katerem prevzeta živina določene lastnosti in opravilno sposobnost imeti mora in katerih napak in razvad celo imeti ne sme.

Tu pa je treba, da se ta pogodba, ta pogojeno ali izgovorjeno poroštvo javno, vsaj pred dvema pričama, najbolje seveda pismeno s podpisom dveh prič med kupcem in prodajavcem sklene; kajti sicer to pogojeno ali izgovorjeno poroštvo pred sodnijo nima veljave. Ne prejde skoro dan, kterege bi živinski kupci slasti pa konjski tega ne morali skusiti.

Kupec se navadno s tem zadovolji, da mu prodajavec pri sklepanji kupčije zagotavlja, da je konj zdrav, za vse službe sposoben, in da on prodajavec za vse primerljive dober stoji ali da mu je porok.

Nekoliko dni po prejemu pa opazi kupec, da konj nerad je da ima drisko, da je kruljav, da ima jasno slepoto, da jasli grize in riga, da binca, da se ne pusti snažiti in podkovati itd. itd. Kupec s kupom ni zadovoljen, zahteva razrešitev pogodbe, v kar pa prodajavec neče privoliti. Pride do pravde, katero kupec izgubi, ker si ni določenih napak in razvad izgovoril, ker je opustil kupčijo pismeno ali vsaj pred pričami skleniti in po navadnem sodnijskem običaji sodnik tožnika odvrne, ker se njegov primerljivi postavnemu poroštvo po §§. 924 in 925 ne da podvreči, pogojenega ali izgovorjenega poroštva pa za navzoče napake in hude razvade ali celo ni ali pa se ne da dokazati. Tožnik mora oporekovano živinče obdržati in vrh tega še sodnijske stroške nositi.

K §§. 924 in 925. Tukaj se, kakor rečeno, postavno poroštvo in poroštveni čas natančno določuje. §. 925 določuje bolezn, pri katerih postava poroštvo prevzame, to hoče reči, da postava pravi, da so te poroštvene pomanjkljivosti, ako so bile v postavljenem poroštvenem času spoznane, že pred časom prejema navzoče v živini, ako se prodajavcu ne posreči nasprotje dokazati.

Po §. 924 velja ta trditev za vsako napako, vsako razvado, naj je še tako majhna, če se le v prvih 24 urah, od kar je živina v resnično posest kupčeve prešla, spoznala in gajala. Te napake se tudi z besedo „ponočne škode“ primerujejo, ker ima postava zaradi kratkosti posesti menitev, grajana pomanjkljivost

s tem pa Avstriji strašno škodovali; pač pa so naši slovenski in konservativni poslanci, med njimi Goedel, Vošnjak, Herman, colnino pozvišali in zlasti naše ruske zaprli, zato je trgovina naša zopet se povzdignila, fužine in fabrike ukrepile in zlasti živina dobila boljše ceno, liberalci so se na vso moč upirali in jihove novine so veliko milijonov denarja iz Nemčije in Angleškega prejele za podmito, da so proti našim poslancem in proti večjim colninam pisale].

7. Dače se naj prenaredijo tako, da bode le premoženje obdačeno, drugi davki n. pr. užitnina itd. naj prenehajo. [Zakaj pa liberalci tega niso uže storili, saj so 23 let utegnili, zakaj so takšno postavo l. 1878 potisnili na stran, zakaj so rajši šli gruntov previsoko vcenjevat in gruntni davek pozvišat? Hvala Bogu, da niso ob konci imeli besede, kajti oni so hoteli 43 milijonov iz kmeta izžmikaniti in se upirali, ko so naši poslanci 37 nastavili in sedaj polajšali do 34 milijonov. Liberalci tedaj ni verovati tukaj nič].

Tako daleč bodeta v nedeljo, kakor „Tagespošta“ poroča, govorila šulvereinska glavača, sedaj bauernvereinska preroka Nagele in Ausserer. Ni dvomiti, da jih bode še mnogo kmetom prilizavalo se. Gotovo zglesi se tudi Hammer-Amboss. Jednako gotovo je tudi, da bodejo na Slovence, na slovenske domoljube, mešnike, poslance in „Slov. Gospodarja“ nemčurskega kamenja in blata poganjali. Ali to ne pobije resnice in „Gospodar“ pravi, da je Schönerer v točkah od 9—37 vse, kar ima pametnega in kmetom res koristnega, pobral iz konservativnih listov. On navaja reči, katere „Gospodar“ in slovenski poslanci uže dolgo priporočujejo n. pr.:

9. Skrčiti šolsko dolžnost od 8 na 6 let, nedeljske šole, proč z okrajnimi šolskimi sveti, občina naj imenuje učitelje, jednaka plača učiteljem na deželi z onimi v mestih.

10. Naj se vojaška dolžnost kmetom olajša, vojakom hrana boljše.

11. Občinam dosedanja občinska postava prenaredi.

12. Delavcem v fabrikah itd. plača toliko daje, da so kos prihraniti si kaj.

13. Zboljševanje kmetiskih posestev.

14. Založni fondi kmetom v pomoč ob času slabih letin.

15. Skrčenje špekulacije na borzah.

16. Domovska postava, [so naši poslanci tirjali, da jo je vlada uže državnemu zboru predložila, liberalci so 23 let še gonili niso].

17. Prenaredba volilnega reda [sedanjega so liberalci kmetom na škodo izdelali].

18. Ceneja pravica, menjše pristojbine (desetki).

19. Predruženje zavarovalnic.

20. Boljše objavljenje novih postav.

21. Judom oškodovanje kristijanov zabra-

niti, [liberalci so Judom vse pripustili tako, da so nam Judje učitelji, profesorji, sodniki itd.]

22. Kaznovanje ponarejevalcev vina itd.

23. Gospodarska statistika.

24. Zmanjšanje vojaštva, državnih stroškov in davkov.

25. Pogozenje goličav.

26. Trdne postave zoper oderuhe [liberalci so l. 1868 take postave zatrli, a naši poslanci vsaj nekoliko oderuhom ustavili grdo odiranje; liberalci so nasproti bili. Zato ni verjetno, da so sedaj res uže poboljšali se].

27. Zboljšanje javnih cest

28. Nova lovška postava.

29. Postava za posle.

30. Preveč penzionistov je.

31. Postava za uboge.

32. Grajščaki naj skrbijo sami za svoje delavce, da ne bodo občinam naposled v nadlogo.

33. Borzijancem naj se bolje na prste gleda.

34. Naj se pospešuje domača obrt na kmetih, naj bo jim dovoljeno zrnje, seno, vino itd. državi za vojake itd. po določeni ceni ali namesto davka v denarjih odrajtavati [je baron Goedel uže kot kandidat povdarjal in tudi v državnem zboru navajal.]

35. Obrtna postava [jo ravno naši poslanci predelujejo, in liberalci jim to na vse kriplje branijo].

36. Mnogo in lepih vasi po deželi je bolj za narod, kakor prevelika mesta.

37. Omehkuženju ljudstva mora se v okom prihajati [slovenski poslanci in konservativci hočejo „šnopsarijam“ do živga, liberalci nasprotujejo].

Navedeno je vse pametno in potrebno. Vendar liberalni Schoenerer je primešal mnogo zelo neumnega, neizvedljivega, krivičnega, n. pr. naj mladenče uže v 17. letu pod puško potisnejo, zopetno uvedenje šolskih patronatov, pograbljenje cerkvenega premoženja in posestev itd. Čudno je tudi to, da Schoenerer ni zoper ženitovanje nemanicev. To kaže, da je pravi liberelec in lisjak. Kaj sledi iz tega: gotovo to, da liberecem in bauernvereinerjem ni verovati. Zavoljo volitev kmetom vse obetajo, v deželni in državnem zboru pa delajo, kakor poprej, na škodo, nesrečo in pogin kmetkega stanu! Zato mora vsak pameten kmet nevoljno hrbet obrniti bauernvereinskim zapeljivcem. Spielfeldski „bauernverein“ z mariovskim vred je le past, v katero mestni liberalci nevedne, neumne, zapeljane kmete lovijo, da bi slabo volili. Zato bomo videli v nedeljo tam le znane nemškutarje pa nemčurje, poštenega, pametnega Slovence ne zvabijo v past.

Tem bolje pa moramo vsi delati na to, da izvolimo zopet svoje slovenske poslance, ki bodo potem združeni z nemškimi konservativci tudi v Gradci sklenili to, kar so v državnem zboru deloma uže dognali deloma pa vsaj pripravili,

da se kmetškemu stanu pomaga. To je edino prava pot. Liberalec pa ostane liberalec. če se tudi debelo v konservativni kožuh zavije. Spominjajte se torej, kmetje slovenski, sv. pisma, ki pravi: varujte se krivih prerokov, ki prihajajo k vam v ovčjih oblačilih, znotraj pa so le grabljivi volkovi!

Cerkvene zadeve.

Sv. birma. Prevzvišeni knez in škof bodo zakrament sv. birme delili na binkoštno nedeljo v stolni cerkvi v Mariboru, 2. junija v Svičini, 3. junija pri sv. Jurji na Pesnici, 8. junija v Jarenini, 9. junija pri sv. Jakobu v Slov. Gor., 10. junija pri sv. Ilji v Slov. Gor.,

Stoletnica majnikove pobožnosti. Ravno se razpošilja cerkveni ukazni list, v katerem je enciklika sv. Očeta papeža Leona XIII. zoper freimaurerje, potem tridnevnic v spomin stoletnice, kar se je na Laškem začela majnikova pobožnost v počeščenje blažene device Marije, kraljice majnika. V naši škofiji se bo ta tridnevnic obhajala dne 29., 30. in 31. maja pri vseh cerkvah, kjer se obhaja tota pobožnost. Kako se ta slovesnost naj opravlja, je prepuščeno dušnim pastirjem to določiti. Z odpisom dne 29. aprila 1884 so sv. Oče Leon XIII. dovolili, da se te tri dni služijo sv. meše votivne v čast matere božje. Verniki zadobijo popolnoma odpustke, ako te tri dni enkrat domačo cerkev obiščejo, zakrament sv. pokore in sv. rešnjega Telesa vredno prejmejo in na papežev namen molijo. Kdor pa samo cerkev obišče in pobožno tam moli, zadobi vsaki den enkrat nepopolnoma odpustke sedem let. Vsi ti odpustki se zamorejo tudi vernim dušam v vicah v prid obrniti. Ta pobožnost se ima ne deljo poprej vernikom v cerkvi naznaniti.

Za družbo vednega čiščenja so podarile naslednje župnije: Zavrče 5 fl. 77 kr., Marenberg 5 fl. 26 kr., Dobova 21 fl.

Gospodarske stvari.

Kaj je to „posojilnica“.

Na to uprašanje se mi ne dozdeva potrebno odgovarjati, vsakdo v naših slovenskih pokrajinah že ve na to odgovor; hočem samo obračati pozornost naših domoljubov na nekatere predele delovanja posojilnic posebno z ozirom na varnost hranilnih ulog pri posojilnicah, to se mi tembolj potrebno zdi, ker tem zavodom še vedno primanjkuje gotovega denarja t. j. hranilnih ulog.

Vsak, ki ima prihranjen goldinar, pomisli, predno ga hrani, komu ga bo z ozirom koristnosti najbolj varno zaupal.

V takih krajih, kjer so samo hranilnice, seveda ne pride nobenemu posojilnica na misel; tam, kjer se nahaja hranilnica in narodna posojilnica ima že pretresovati kateremu zavodu? Veliko prednost ima v teh slučajih hranilnica, akoravno se dobivajo navadno nižje obresti; le tam, kjer drugega hranilnega zavoda razun posojilnice ni, ostane nekoliko več denarja v domačem zavodu, pa samo iz nemarnosti, le malo je takih, ki dajo iz polnega zaupanja glede varnosti posojilnici hraniti denar, in še manj je takih pravih domoljubov, ki bi zaupali posojilnicam svoj denar iz tega namena, da bi podpirali domače narodne denarne zavode in s tem veliko narodno — slovensko vprašanje.

Je li neso največje narodno-gospodarske važnosti denarni zavodi? Vsak razumnik ve, kaj pomeni za Slovence samostalnost glede premoženja. S tem je tedaj tudi zvezan napredek Slovencev, kar se tiče naših zadev v v uradnih itd. Mi Slovenci žalibog nemamo nobenega večjega denarnega zavoda, kakeršen je na primer štajerska hranilnica, kranjska hranilnica, še takih hranilnic ne, kakor so občinske hranilnice manjših mest Maribor, Celje, Ptuj itd. jedino narodno hranilnico imamo v Slovenjemgradci. Vsi Slovenci jedno hranilnico! Seveda še te hranilnice je omejen delokrog samo za Slovengraški okraj. Kako smo toraj v tem oziru necenljivo prezirani! Nobenega narodnega zavoda nemamo, ki bi dajal posojila, a ogromno število nas je, ki rabi kredita iz nemških hranilnic. Te si nakladajo z našimi žulji premoženja in je obračajo jedino za sebe. Ob enem nam pa tudi zavirajo doseči ravnopravnosti glede slovenščine; tukaj omenim le njihovo izimno nemško poslovanje; prošnja kakor vse priloge morajo biti nemške; je li potem našim narodnim advokatom in notarjem možno izdelavati kupna pisma itd. v slovenskem jeziku, morejo li sodnije spisavati cenilne zapisnike in zapuščinske razprave v slovenščini? Ne, ali vsaj ne brez škode dotičnih; izvirna pisma se morajo v nemščino predstavljati in biti mora ta prestava poverjena, to vse pa stane stroškov, (meni je celo znan sledeči primerje: Prošnik je potreboval posojila in se obrnil zarad tega na štajersko hranilnico v Gradci in dal je svojo v slovenščini spisano kupno pogodbo predstaviti v nemščino in to prestavo je notarijčno poveril znan narodni notar. Ali kaj mu pove štajerska hranilnica, notar je sicer pooblaščen poverjevati pogodbe, ne pa prestave, ker ni prisežen tolmač; prestava se mora toraj itd. To se je pripetilo že letos; kar je pa vsled priziva na plenum vender bilo ovrženo) ne glede na to, da v sedanjem času nekako plašljivo pričakuje v teh slučajih slovenski kmet ali drugi ugodne rešitve od nemškega zvoda. Iz teh ozirov bi